

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

25 maart 2002

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van enkele bepalingen
van het Burgerlijk Wetboek in verband met
het erfrecht van de langstlevende echtgenoot**

AMENDEMENTEN

Nr. 7 VAN DE HEER **VALKENIERS**

Art. 2

Dit artikel als volgt vervangen:

«Art. 2. — In artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt :

De echtgenoten kunnen bij huwelijkscontract of bij wijzigingsakte, voor het geval een van hen één of meer afstammelingen nalaat uit een andere relatie van voor hun huwelijk of voor hun huwelijk geadopteerd, geheel of ten dele, zelfs zonder wederkerigheid, een regeling treffen over de rechten die de ene in de nalatenschap van de andere kan uitoefenen. Deze regeling doet geen afbreuk aan het recht van de ene om bij testament of bij akte onder de levenden te beschikken ten gunste van de andere en kan in geen geval aan de langstlevende het recht ontnemen om gedurende een jaar na het

Voorgaande documenten :

Doc 50 **1353/ (2000/2001)** :

001 : Wetsvoorstel van de heer Valkeniers.
002 : Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

25 mars 2002

PROPOSITION DE LOI

**modifiant certaines dispositions du Code
civil relatives aux droits successoraux
du conjoint survivant**

AMENDEMENTS

N° 7 DE M. **VALKENIERS**

Art. 2

**Remplacer l'article 2 proposé par la disposition
suivante :**

«Art. 2. — L'article 1388 du Code civil est complété par un alinéa 2, libellé comme suit :

«Les époux peuvent, par contrat de mariage ou par acte modificatif, pour le cas où l'un d'eux laisse un ou plusieurs descendants issus d'une relation antérieure à leur mariage ou adoptés avant leur mariage, conclure, même sans réciprocité, un accord complet ou partiel relatif aux droits que l'un peut exercer dans la succession de l'autre. Cet accord ne porte pas préjudice au droit de l'un de disposer, par testament ou par acte entre vifs, au profit de l'autre et ne peut en aucun cas priver le conjoint survivant du droit d'utiliser gratuitement pendant un an à compter de l'ouverture de la

Documents précédents :

Doc 50 **1353/ (2000/2001)** :

001 : Proposition de loi de M. Valkeniers.
002 : Amendements.

openvallen van de nalatenschap van de eerststervende het kosteloos gebruik te hebben van het onroerend goed dat bij het openvallen van de nalatenschap van de eerststervende het gezin tot voornaamste woning diende en van het daarin aanwezige huisraad.».

VERANTWOORDING

Het wetsvoorstel wil de echtgenoten de mogelijkheid bieden om bij huwelijkscontract het erfrecht van de langstlevende echtgenoot in het algemeen te beperken. De meest geschikte plaats daarvoor in het Burgerlijk Wetboek is artikel 1388, dat voorschrijft wat de echtgenoten wel en niet bij huwelijkscontract kunnen regelen, en niet artikel 915*bis*, dat handelt over de wettelijke reserve. Beperking of afstand van de in artikel 915*bis* toegekende rechten leidt alleen tot de uitschakeling van het voorbehouden erfdeel, waartoe de langstlevende echtgenoot slechts herleid is zo hij door zijn wederhelft reeds werd onterfd of zo deze overdreven giften deed aan anderen.

Rekening houdend met de wet van 31 maart 1987, artikel 334 van het Burgerlijk Wetboek en de constante rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, kan men niet alleen de hypothese viseren waarin er kinderen zijn uit een vorig huwelijk, er moet ook rekening worden gehouden met kinderen uit een vorige relatie van wie de afstamming juridisch is vastgesteld.

Het is aangewezen om dergelijke regeling over de erf-aanspraken ook toe te laten bij wijzigingsakte. Anders wordt afbreuk gedaan aan de veranderlijkheid van het huwelijkscontract en zijn bijkomende inhoud, wat in 1976 als een nieuwe verworvenheid werd beschouwd. In 1998 werd dit nog vereenvoudigd en aangemoedigd. Echtgenoten kunnen toch ook bij wijzigingsakte terugkomen op een toebedeling aan de langstlevende echtgenoot van het ganse gemeenschappelijk vermogen.

Nr. 8 VAN DE HEER VALKENIERS

Art. 3 (*nieuw*)

Een artikel 3 invoegen, luidend als volgt :

«Art. 3. — Artikel 915*bis*, § 1 en § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek worden vervangen als volgt :

§ 1. Onder voorbehoud van hetgeen krachtens artikel 1388, tweede lid, is bedongen, geldt voor de langstlevende echtgenoot het volgende.

§ 2. Giften bij akten onder de levenden of bij testament mogen niet tot gevolg hebben dat de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik verliest over de helft van de nalatenschap of over het onroerend goed dat bij het openvallen van de nalatenschap het gezin tot voornaamste woning diende en van het daarin aanwezige huisraad.».

succession du prémourant l'immeuble affecté au jour de l'ouverture de la succession du prémourant au logement principal de la famille et des meubles meublants qui le garnissent. ».

JUSTIFICATION

La proposition de loi vise à permettre aux époux de limiter d'une façon générale, par le biais du contrat de mariage, les droits successoraux du conjoint survivant. La manière la plus indiquée consiste à modifier l'article 1388 du Code civil, qui prévoit ce que les époux peuvent ou ne peuvent pas régler par contrat de mariage, et non l'article 915*bis*, qui porte sur la réserve légale. La limitation ou l'abandon des droits conférés en vertu de l'article 915*bis* n'aboutit qu'à la suppression de la part héréditaire légale, à laquelle le conjoint survivant n'est réduit que s'il a déjà été déshérité par son époux ou si celui-ci a fait des dons excessifs à des tiers.

Compte tenu de la loi du 31 mars 1987, de l'article 334 du Code civil et de la jurisprudence constante de la Cour européenne des droits de l'homme, on ne peut se contenter de viser l'hypothèse dans laquelle il y a des enfants d'un mariage antérieur, mais il faut également tenir compte des enfants issus d'une relation antérieure dont la filiation a été établie juridiquement.

Il convient de permettre également qu'un tel accord relatif aux droits successoraux puisse être conclu par un acte modificatif, sans quoi on porterait atteinte à la variabilité du contrat de mariage et de sa teneur, qui était considérée comme un nouvel acquis en 1976 et qui a encore été simplifiée et encouragée en 1988. Les époux ont du reste également le droit de revenir, par un acte modificatif, sur une attribution de l'ensemble du patrimoine commun au conjoint survivant.

N° 8 DE M. VALKENIERS

Art. 3 (*nouveau*)

Ajouter un article 3, libellé comme suit :

« Art. 3. — À l'article 915*bis* du Code civil, les §§ 1er et 2 sont remplacés par les dispositions suivantes :

« § 1er. Sous réserve de ce qui a été convenu en vertu de l'article 1388, alinéa 2, les dispositions suivantes s'appliquent au conjoint survivant.

§ 2. Les libéralités par acte entre vifs ou par testament ne peuvent avoir pour effet de priver le conjoint survivant de l'usufruit de la moitié de la succession ainsi que de l'immeuble affecté, au jour de l'ouverture de la succession, au logement principal de la famille et des meubles meublants qui le garnissent. ».

VERANTWOORDING

Artikel 915bis dient te worden aangepast aan de wijzigingen die zijn aangebracht in artikel 1388 van het BW, anders zouden beide artikels tegenstrijdig zijn. Door de wijziging van artikel 1388 BW kan worden afgeweken van de abstracte reserve van artikel 915bis, § 1. Het verbod om af te wijken van de abstracte reserve («niettegenstaande andersluidende bepalingen»), moet bijgevolg uit de tekst van artikel 915bis, § 1, worden verwijderd.

Nr. 9 VAN DE HEER VALKENIERS

Art. 4 (*nieuw*)**Een artikel 4 invoegen, luidend als volgt :**

«Art. 4. — In artikel 334ter, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden «met uitzondering van het erfrecht dat hij krachtens artikel 915bis, § 2,» vervangen door de woorden «met uitzondering van het vruchtgebruik op de voornaamste gezinswoning en het huisraad, voor zover artikel 915bis, § 2, van toepassing is.»».

VERANTWOORDING

Ingevolge de aanpassing van artikel 915bis, § 2, moet ook artikel 334ter BW worden gewijzigd. Zodoende blijft de concrete reserve beschermd in geval van onterving bij overspel, hetgeen is bepaald in het huidige artikel 334ter.

Nr. 10 VAN DE HEER VALKENIERS

Art. 5 (*nieuw*)**Een artikel 5 invoegen, luidend als volgt :**

«Art. 5. — In artikel 791 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden «Men kan» vervangen door de woorden «Tenzij in de gevallen bij wet bepaald, kan men.»».

VERANTWOORDING

Dit amendement strekt ertoe dit artikel aan te passen aan de wijziging in artikel 1388 van het BW.

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à adapter cet article en fonction de la modification apportée à l'article 1388 du Code civil. La modification de l'article 1388 du Code civil permet de déroger à la réserve abstraite de l'article 915bis, § 1er. L'interdiction de déroger à la réserve abstraite (ce nonobstant toute disposition contraire doit dès lors disparaître de l'article 915bis § 1er.

N°9 DE M. VALKENIERS

Art. 4 (*nouveau*)**Ajouter un article 4, libellé comme suit :**

« Art. 4. — À l'article 334ter, alinéa 3, du Code civil, les mots « à l'exception de ceux qu'il tient de l'article 915bis, § 2 » sont remplacés par les mots « à l'exception de l'usufruit de l'immeuble affecté au logement principal de la famille et des meubles meublants, pour autant que l'article 915bis, § 2, soit d'application ».

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à adapter cet article en fonction de la modification apportée à l'article 1388 du Code civil. La réserve concrète restera ainsi protégée en cas de déshéritement pour cause d'adultère, déshéritement qui est actuellement prévu à l'article 334ter.

N°10 DE M. VALKENIERS

Art. 5 (*nouveau*)**Ajouter un article 5, libellé comme suit:**

« Art. 5 — À l'article 791 du Code civil, les mots « On ne peut » sont remplacés par les mots « Sauf dans les cas prévus par la loi, on ne peut ».

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à adapter l'article en question en fonction de la modification apportée à l'article 1388 du Code civil.

Nr. 11 VAN DE HEER VALKENIERS

Art. 6 (nieuw)

Een artikel 6 invoegen, luidend als volgt :

«Art. 6. — In artikel 1130, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, de woorden «Men kan» vervangen door de woorden «Tenzij in de gevallen bij wet bepaald, kan men».».

VERANTWOORDING

Zie vorig amendement.

Nr. 12 VAN DE HEER VALKENIERS

Art. 7 (nieuw)

Een artikel 7 invoegen, luidend als volgt :

«Art. 7. — Artikel 1394, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt:

De boedelbeschrijving en de regeling van de wederzijdse rechten zijn niet vereist, wanneer de wijziging van het huwelijksvermogenstelsel niet de vereffening van het vorige stelsel of een dadelijke verandering van de samenstelling van de vermogens tot gevolg heeft, of wanneer de wijziging zich beperkt tot herroeping, in onderlinge toestemming tussen de echtgenoten, van de schenkingen die zij aan elkaar hebben gedaan of die de ene echtgenoot aan de andere heeft gedaan in het huwelijkscontract, of zich beperkt tot een regeling zoals bepaald in artikel 1388, lid 2.».

VERANTWOORDING

Voor de regeling van het voorgestelde artikel 1388, tweede lid, stellen we voor de kleine procedure te gebruiken voor de wijziging van het huwelijkscontract.

Jef VALKENIERS (VLD)

N°11 DE M. VALKENIERS

Art. 6 (nouveau)

Ajouter un article 6, libellé comme suit:

«Art. 6 — À l'article 1130, alinéa 2, du Code civil, les mots «On ne peut» sont remplacés par les mots «Sauf dans les cas prévus par la loi, on ne peut».

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement précédent.

N° 12 de M. VALKENIERS

Art. 7 (nouveau)

Ajouter un article 7, libellé comme suit :

«Art. 7 — L'article 1394, alinéa 4, du Code civil est remplacé par l'alinéa suivant :

«L'inventaire et le règlement des droits respectifs ne sont pas requis lorsque la modification du régime matrimonial n'entraîne pas liquidation du régime préexistant ou changement actuel dans la composition des patrimoines ou lorsque la modification porte seulement sur la rétractation, du commun accord des époux, des donations qu'ils se sont faites ou que l'un d'eux a faites à l'autre dans le contrat de mariage, ou sur un accord visé à l'article 1388, alinéa 2.».

JUSTIFICATION

Le présent amendement tend à permettre de recourir à la procédure simplifiée de modification du contrat de mariage en ce qui concerne le règlement visé à l'article 1388, alinéa 2.